

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజ పత్రము
THE ANDHRA PRADESH GAZETTE
PUBLISHED BY AUTHORITY

RULES SUPPLEMENT TO PART I EXTRAORDINARY

No.1

AMARAVATI, THURSDAY, FEBRUARY 18, 2021

G.731

NOTIFICATIONS BY GOVERNMENT

--X--

**CONSUMER AFFAIRS, FOOD AND CIVIL SUPPLIES DEPARTMENT
(CS.I)**

A.P. STATE CONSUMER DISPUTES REDRESSAL COMMISSION -
CONSUMER PROTECTION (CONSUMER DISPUTES REDRESSAL
COMMISSIONS) RULES, 2020.

**[G.O.Ms.No.22, Consumer Affairs, Food and Civil Supplies (CS.I),
29th December, 2020.]**

NOTIFICATION

In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of Section 102 of the Consumer Protection Act, 2019, (Central Act No. 35 of 2019), read with G.S.R.448 (E), published in Part II - Section -3, Sub-section (i) of the Gazette of India, Extraordinary, dated 15th July, 2020, and in supersession of the Andhra Pradesh State Consumer Protection Rules, 1987 in so far as they relate to matters covered under these rules, except as respects things done or omitted to be done before such supersession, the Government of Andhra Pradesh hereby makes the following rules, namely:-

- 1. Short title and commencement.**— (1) These rules may be called the Andhra Pradesh State Consumer Protection (Consumer Disputes Redressal Commissions) Rules, 2020.

(2) They shall come into force on 20th day of July, 2020

2. Definitions. —(1) In these rules, unless the context otherwise requires,—

- (a) 'Act' means the Consumer Protection Act 2019 (35 of 2019);
- (b) 'appellant' means a person who makes an appeal against the order of the National Commission, the State Commission or the District Commission, as the case may be;
- (c) 'authorised agent' means a person duly authorised by a party to present any complaint, appeal or reply on behalf of such party before the National Commission, the State Commission, or the District Commission, as the case may be;
- (d) 'Commission' means the District Commission, the State Commission, or the National Commission, as the case may be;
- (e) 'Consumer Welfare Fund' means the Consumer Welfare Fund established by a State Government or, as the case may be, by the Central Government under section 57 of the Central Goods and Services Tax Act, 2017 (12 of 2017) ;
- (f) 'memorandum' means any memorandum of appeal filed by the appellant;
- (g) 'nationalised bank' means a corresponding new bank specified in the First Schedule to the Banking Companies (Acquisition and Transfer of Undertakings) Act, 1970 (5 of 1970) or a corresponding new bank specified in the First Schedule to the Banking Companies (Acquisition and Transfer of Undertakings) Act, 1980 (40 of 1980);
- (h) 'opposite party' means a person who answers a complaint under the Act;
- (i) 'President' means the President of the National Commission, the State Commission or the District Commission, as the case may be;
- (j) 'respondent' means the person who answers any memorandum of appeal; (k) "section" means a section of the Act;
- (l) 'State' includes a Union territory;

(2) The words and expressions used herein, but not defined and defined in the Act shall have the meaning assigned to them in the Act.

3. Working days and office hours of National Commission. — The working days and office hours of the National Commission shall be the same as that of the Central Government.

4. Seal and emblem. — The official seal and emblem of the National Commission shall be such as the Central Government may specify.

5. Sitting of National Commission. — The President of the National Commission shall convene sittings of the National Commission as and when it may be necessary, and such sittings shall be notified by the National Commission.

6. Manner of authentication of goods by National Commission for analysis and testing.-(1)The National Commission may direct the complainant to provide one or more than one sample of the goods in clean containers with stopper properly fixed on them for the purposes of testing or analysis.

- (2) On receiving the samples of such goods, the National Commission shall seal it and fix labels on the containers carrying the following information, namely:-
- (a) the name and address of the appropriate laboratory to whom sample shall be sent for analysis and test;
 - (b) the name and address of the National Commission; (c) the case number; and
 - (d) the official seal of the National Commission.
- (3) The sealed sample shall be sent to the recognised laboratory by the National Commission.
- (4) The recognized laboratory shall, after receiving sealed sample and examining it, shall forward its report to the National Commission within forty-five days or within such extended time as may be granted by the National Commission, specifying the nature of the defect and date of submission of report.

7. Fee for making complaints. – (1) Every complaint filed under sub-section (1) of section 35 or under sub-clauses (i) and (ii) of clause (a) of sub-section (1) of section 47 or under sub-clauses (i) and (ii) of clause (a) of sub-section (1) of section 58 shall be accompanied by a fee, as specified in the table given below, in the form of crossed Demand Draft drawn on a nationalised bank or through a crossed Indian Postal Order in favour of the President of the District Commission or the Registrar of the State Commission or the Registrar of the National Commission, as the case may be, and payable at the respective place where the District Commission, State Commission or the National Commission is situated, or through electronic mode as per arrangement made by the Commission concerned.

(2) The District Commission or the State Commission, as the case may be, shall credit the amount of fee received by it under sub-rule (1) to the Consumer Welfare Fund of the State and where such Consumer Welfare Fund is not established, into the appropriate account of the State Government, and the National Commission shall credit such amount of fee received by it to the Consumer Welfare Fund of the Central Government.

Table

Sl. No.	Value of goods or services paid as consideration Amount of fee payable	Amount of fee Payable
(1)	(2)	(3)
	District Commission	
1.	Upto rupees five lakh	Nil
2.	Above rupees five lakh and upto rupees ten lakhs	Rs.200

3.	Above rupees ten lakh and upto rupees twenty lakhs	Rs.400
4.	Above rupees twenty lakh and upto rupees fifty lakh rupees	Rs.1000
5.	Above rupees fifty lakh and upto rupees one crore	Rs.2000
	State Commission	
6.	Above rupees one crore and upto rupees two crore	Rs.2500
7.	(7) Above rupees two crore and upto rupees four crore	Rs.3000
8.	Above rupees four crore and upto rupees six crore	Rs.4000
9.	Above rupees six crore and upto rupees eight crore	Rs.5000
10.	Above rupees eight crore and upto rupees ten crore	Rs.6000
	National Commission	
11.	Above rupees ten crore	Rs.7500

8. Manner of filing complaints electronically. —The electronic filing of complaints in National Commission, State Commission and District Commission shall be effective from such date and for such category of cases as may be notified by the President of the National Commission from time to time.

9. Additional powers of National Commission, State Commission and District Commission: --(1) The National Commission, the State Commission or the District Commission, as the case may be, shall have power to require any person, —

(a) to produce before it such book, account, document or commodity which is in the custody or under the control of such person, if it is required for the purposes of any proceedings before it, and allow the same to be examined and kept by such officer of the Commission as it may specify in this behalf;

(b) to furnish to the officer specified in clause(a), such information as may be required for the purposes of any proceedings before it.

(2) Where during any proceedings under this Act, the National Commission, the State Commission or the District Commission, as the case may be, has any ground to believe that any book, paper, commodity or document which may be required to be produced in such proceedings, are being or may be, destroyed, mutilated, altered, falsified or secreted, it may, by written order, authorise any officer to exercise the power of entry and search of any premises, and seizure of any book, paper, document or commodity as may be required for the purposes of such proceeding. Provided that such seizure shall be communicated to the National Commission, the State Commission or the District Commission, as the case may be, as soon as it is made or

within a period not exceeding seventy-two hours of making such seizure after specifying the reasons in writing for making such seizure.

(3) The National Commission, the State Commission or the District Commission, as the case may be, on examination of such seized documents or commodities may order the retention thereof or may return it to the party concerned.

10. Credit of amount payable for loss or injury suffered by consumers who are not identifiable conveniently. –(1)Where an order is passed under clause (k) of sub-section (1) of section 39 by the District Commission, or the State Commission, or the National Commission, in the exercise of its powers vested under subsection (1) of section 49 respectively or sub-section (1) of section 59, directing the opposite party to pay such amount as may be determined by it on account of loss or injury suffered by a large number of consumers, who are not identifiable conveniently, such sum shall be credited by the District Commission and the State Commission in the Consumer Welfare Fund established by the State Government, and by the National Commission in the Consumer Welfare Fund established by the Central Government.

(2) The amount credited to the Consumer Welfare Fund of the Central Government under sub-rule (1) shall be utilised in accordance with rule 97 of the Central Goods and Services Tax Rules, 2017 and the amount credited to the Consumer Welfare Fund of the State Government under sub-rule (1) shall be utilised in accordance with the rules framed under the State Goods and Service Tax Act, 2017.

11. Procedure for filing and hearing of appeal before State Commission.– (1) A Memorandum shall be presented by the appellant or his authorized agent to the State Commission in person or sent by a registered post with acknowledgment due addressed to the State Commission.

(2) Every memorandum filed under sub-rule (1) shall preferably be typed, or be in legible handwriting, and shall set forth concisely under distinct heads, the grounds of appeal without any argument or narrative and such grounds shall be numbered consecutively.

(3) Each memorandum shall be accompanied by the certified copy of the order of the District Commission appealed against and such of the documents, as may be required to support grounds of appeal mentioned in the memorandum.

(4) When the appeal is presented after the expiry of the period of limitation as specified in section 41, the memorandum shall be accompanied by an application supported by an affidavit setting forth the facts on which appellant relies upon to satisfy the State

Commission that he has sufficient cause for not preferring the appeal within the period of limitation.

(5) The appellant shall submit four copies of the memorandum to the State Commission for official purposes.

(6) On the date of hearing or any other day to which hearing may be adjourned, the parties or their authorised agents shall appear before the State Commission, and where

(a) the appellant or his authorised agent fails to appear, State Commission may, in its discretion, either dismiss the appeal or decide it ex-parte on the merits of the case;

(b) the respondent or his authorised agent fails to appear, the State Commission shall proceed ex-parte and decide the appeal on the merits of the case.

(7) The appellant shall not, except by the leave of the State Commission, urge or be heard in support of any ground of appeal not set forth in the memorandum, but the State Commission in deciding the appeal, need not confine itself to the grounds of appeal set forth in the memorandum or taken by leave of the State Commission under this rule: Provided that the State Commission shall not rest its decision on any other grounds unless the party who may be affected thereby, has been given, at least the opportunity of being heard by the State Commission.

(8) No adjournment shall ordinarily be granted at any stage by the State Commission, unless sufficient cause is shown and the reasons for grant of adjournment have been recorded in writing by the State Commission: Provided that the State Commission shall not ordinarily grant more than one adjournment and shall ensure, as far as possible, that the appeal is decided within ninety days from the date of admission: Provided further that in the event of an appeal being disposed of after the period specified in the first proviso, the State Commission shall record in writing the reasons for the same at the time of disposal of the said appeal.

(9) The order of the State Commission on appeal shall be signed and dated by the members of the State Commission constituting the Bench and shall be communicated to the parties concerned free of cost.

12. Procedure in respect of complaints before National Commission. —(1) A complaint shall be presented to the National Commission by the complainant in person or by his agent, or be sent by a registered post, addressed to that Commission, containing the following particulars, namely:-

- (a) the name, description and the address of the complainant;
- (b) the name, description and address of the opposite party or parties, as the case may be, so far as they can be ascertained;
- (c) the facts relating to the complaint and when and where it arose;
- (d) the documents in support of the allegations contained in the complaint;
- (e) the relief which the complainant claims.

(2) Every complaint under sub-rule (1) shall be accompanied by a fee as specified in rule 7.

(3) The National Commission shall, while disposing of any complaint before it, follow the procedure and conditions provided under sections 37 and 38, with such modifications as may be considered necessary by it.

(4) On the date of hearing or any other date to which hearing may be adjourned, the parties or their authorised agents shall appear before the National Commission, and where-

- (a) the appellant or his authorised agent fails to appear, the National Commission may, in its discretion, either dismiss the complaint for default or decide it on merits;
- (b) the respondent or his authorised agent fails to appear, the National Commission may decide the complaint ex-parte on the merits of the case.

(5) The National Commission may, on such terms as it deems fit and at any stage of the proceedings, adjourn the hearing of the complaint, but the complaint shall be decided as far as possible within a period of-

- (a) three months from the date of notice received by the opposite party where such complaint does not require any analysis or testing of commodities; and

(b) five months if such complaint requires analysis or testing.

(6) In the event of a complaint being disposed of after the period specified in sub-rule (5), the National Commission shall record in writing, the reasons for such delay.

(7) If after conducting the proceedings, the National Commission is satisfied with the allegations contained in the complaint, it shall issue order to the opposite party or parties, as the case may be, directing him or them to take one or more of the actions mentioned in sub-section (1) of section 39.

(8) The National Commission shall also have the power to direct that any order passed by it, where no appeal has been preferred under section 67 or where the order of the National Commission has been affirmed by the Supreme Court under that section, be published on its website or through any other media and no legal proceedings shall lie against the National Commission or any media for such publication.

(9) The State Commission and the District Commission shall follow the procedure specified in this rule, with such modifications as may be necessary, in respect of the complaint before them.

13. Appeals before National Commission. – Where an appeal is filed under section 51, the amount to be deposited by the appellant as provided in the second proviso to the said section shall be remitted in the form of a crossed Demand Draft drawn on a nationalised bank in favour of the Registrar, National Commission, payable at New Delhi.

14. Procedure for filing and hearing of appeal before National Commission-(1) A Memorandum shall be presented by the appellant or his authorised agent to the National Commission in person or sent by registered post addressed to the National Commission.

(2) Every memorandum filed under sub-rule (1) shall preferably be typed, or be in legible handwriting, and shall set forth concisely under distinct heads, the grounds of appeal without any argument or narrative and such grounds shall be numbered consecutively.

(3) The memorandum shall be accompanied by a crossed Demand Draft as specified in rule 16, a certified copy of the order of the State Commission appealed against and

such of the documents as may be required to support grounds of appeal mentioned in the memorandum.

(4) When the appeal is presented after the expiry of the period of limitation as specified in section 51, the memorandum shall be accompanied by an application supported by an affidavit setting forth the facts on which the appellant relies upon to satisfy the National Commission that he has sufficient cause for not preferring the appeal within the period of limitation.

(5) The appellant shall submit four copies of the memorandum to the National Commission for official purposes.

(6) On the date of hearing or on any other day to which hearing may be adjourned, the parties or their authorised agents shall appear before the National Commission, and where-

(a) the appellant or his authorised agent fails to appear, the National Commission may, in its discretion, either dismiss the appeal or decide it ex-parte on the merits of the case;

(b) the respondent or his authorised agent fails to appear, the National Commission shall proceed ex-parte and shall decide the appeal on the merits of the case.

(7) The appellant shall not, except by the leave of the National Commission, urge or be heard in support of any ground of appeal not set forth in the memorandum but the National Commission, in deciding the appeal, may not be confined to the grounds of appeal set forth in the memorandum or taken by leave of the National Commission under this rule: Provided that the National Commission shall not rest its decision on any other grounds unless the party who may be affected thereby, has been given, at least the opportunity of being heard by the National Commission.

(8) No adjournment shall ordinarily be granted at any stage by the National Commission, unless sufficient cause is shown and the reasons for grant of adjournment have been recorded in writing by the National Commission: Provided that the National Commission may also adjourn the hearing of the appeal suo motu, on such terms as it may think fit and at any stage of the proceedings for reasons to be recorded in writing, but shall ensure, as far as possible, that the appeal is decided within ninety days from the date of its admission: Provided further that in the event of an appeal being disposed of after the period specified in the first proviso, the National

Commission shall record in writing the reasons of the same at the time of disposal of the said appeal.

15. Number of Members in National Commission.-The National Commission shall consist of a President and not less than four members and not more than eleven members, of whom at least one member shall be a woman.

16. Sitting of National Commission and signing of orders. – (1) Every proceeding of the National Commission shall be conducted by members of a Bench constituted by the President of the National Commission with one or more members as he may deem fit.

(2) Every order made by the National Commission shall be signed by the members who conducted the proceeding and if there is any difference of opinion among the members of the Bench, the opinion of the majority shall be the order of the National Commission.

17. Manner of depositing amount in appeals before Supreme Court. — Where an appeal is filed before the Supreme Court under section 67, the amount to be deposited by the appellant as provided in the second proviso to that section shall be remitted in the form of a crossed Demand Draft drawn on a nationalised bank in favour of the Registrar, Supreme Court, payable at New Delhi.

18. Furnishing of information by State Commission. – The State Commissions shall furnish information to the Central Government on a quarterly basis in the form as specified in Schedule I to these rules.

SCHEDULE-I

[Rule 18]

Present position of Implementation
(Quarterly Performance Report)

Working of Consumer Commissions/Consumer Protection Measures

Name of State:

1. Establishment of State Commissions and District Fora :		
I	Total number of Districts in State/Union Territory	
II	Number of District Commissions in the State	
	(a) Total Setup :	
	(b) Functional :	

	(c) Non Functional :				
	(d) Name of District where District Commission yet to be set up :				
	(e) Number of District where District Commission yet to be set up				
	(f) Number of District where more than one District Commission has been set up	District Name			
III	Whether State Commission functional			Yes	No
IV	Strength and vacancies	State Commission		District Commission	
		Sanctioned Strength	Vacancies	Sanctioned Strength	Vacancies
	(a) President				
	(b) Members				
	(c) Reason for Vacancies and Action taken to fill up the same (to be enclosed separately)				
2	Performance of State Commission and District Commission				
I	(a) Total cases filed since inception District Commission	State Commission		District Commission	
	(b) Cases disposed of				
	(c) Cases disposed of within prescribed time norms				
	(d) Number of cases disposed of by Lok Adalat method				
II	Detailed Break up of cases pending (give number of cases)	State Commission		District Commission	
	(a) Over 3 months up to 1 year				
	(b) Over 1 year up to 2 years				
	(c) Over 2 years up-to 5 years				
	(d) Over 5 years				
III	Cases disposed of within time norms (give number)	State Commission		District Commission	
	(a) Cases received after 15 March '02				
	(b) Cases disposed of within time norms out of (a) above (Number and %)				
3.	Implementation of Confonet Project				
1	Computer Hardware/Software has	State Commission		District Commission (Numbers)	
	(a) been received	Yes	No		

	(b) been installed	Yes	No	
	(c) been functional	Yes	No	
II	Activities being done through computers	State Commission		District Commission (Numbers)
	(a) Is Case Monitoring System Installed & Operational;	Yes	No	
	(b) Has the live case data been entered?	Yes	No	
	(c) Whether Cause list and judgement being posted on the website	Yes	No	
4.	Training			
(a)	Training of Members/President in Indian Institute of Public Administration.	To be trained in the year training plan.	Trained so far	During the quarter.
(b)	Training of State/District level Officers in BIS Training Institute			
	Training under Confonet			
(c)	(a) President and Members			
	(b) Other Staff			
(d)	Any other Training.			

KONA SASIDHAR,
Ex-Officio Secretary to Government.

వినియోగదారు వ్యవహారాలు & ఆహార, పౌర సరఫరాల శాఖ (సి.ఎస్.ఐ)

వినియోగదారు వ్యవహారాలు & ఆహార, పౌర సరఫరాల శాఖ - 2019, వినియోగదారు పరిరక్షణ చట్టం - ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర వినియోగదారు వివాదాల పరిష్కార కమిషన్ -2020, వినియోగదారు పరిరక్షణ (వినియోగదారు వివాదాల పరిష్కార కమిషన్లు) నియమావళి - ప్రకటన - తారీ చేయడమయింది.

(జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం.22, వినియోగదారు వ్యవహారాలు & ఆహార, పౌర సరఫరాల
(సి.ఎస్.ఐ) డిశంబరు నెల 29వ తేది, 2020.)

ప్రకటన

2020, జూలై 15వ తేదీన భారత అసాధారణ గెజిట్ లోని 2వ భాగం, 3వ విభాగం, (i)వ ఉప-విభాగంలో ప్రచురించిన జి.ఎస్.ఆర్. 448 (ఇ)తోపాటు 2019, వినియోగదారు పరిరక్షణ చట్టం (2019లో 35వ కేంద్ర చట్టం) లోని 102వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగం ద్వారా లభ్యమైన అధికారాలను పురస్కరించుకొని, మరియు ఆ విధంగా రద్దు చేయడానికి ముందు చేసిన పనులకు లేదా చేయకుండా వదిలివేసిన పనులకు సంబంధించి మినహా ఈ నియమావళి క్రింద వర్తింపజేసిన విషయాలకు సంబంధించినంతవరకు 1987, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర వినియోగదారు పరిరక్షణ నియమావళిని రద్దు చేస్తూ ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం క్రింది నియమావళిని ఇందుమూలంగా చేస్తున్నది. అదేదంటే :-

1. సంగ్రహ నామం మరియు ప్రారంభం :

- (1) ఈ నియమావళిని 2020, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర వినియోగదారు పరిరక్షణ (వినియోగదారు వివాదాల పరిష్కార కమిషన్లు) నియమావళిగా పిలవవచ్చు.
- (2) అవి 2020, జూలై 20వ తేదీ నుండి అమలులోకి వస్తాయి.

2. నిర్వచనాలు :

- (1) ఈ నియమావళిలో సందర్భం ఇతర విధంగా కోరితేనే తప్ప -

- ఎ) 'చట్టం' అంటే, 2019, వినియోగదారు పరిరక్షణ చట్టం (2019లోని 35వ చట్టం) అని అర్థం.
- బి) 'అప్పీలుదారు' అంటే, ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి జాతీయ కమిషన్, రాష్ట్ర కమిషన్ లేదా జిల్లా కమిషన్ చేసిన ఉత్తరువుకు వ్యతిరేకంగా అప్పీలు చేసే వ్యక్తి అని అర్థం.

- సి) 'అధీకృత ఏజెంట్' అంటే, ఒక పక్షంచే ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి, జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ లేదా జిల్లా కమీషన్ సమక్షంలో అట్టి పక్షం తరపున ఏదేని ఫిర్యాదు, అప్పీలు లేదా ప్రత్యుత్తరాన్ని సమర్పించడానికి తగురీతిగా అధికారం ఇవ్వబడిన వ్యక్తి అని అర్థం.
- డి) 'కమీషన్' అంటే, ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి, జిల్లా కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ లేదా జాతీయ కమీషన్ అని అర్థం.
- ఇ) 'వినియోగదారు సంక్షేమ నిధి' అంటే, ఒక రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా లేదా ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి 2017, కేంద్ర సరుకులు మరియు సేవల పన్ను చట్టం (2017లోని 12వ చట్టం) యొక్క 57వ విభాగం క్రింద కేంద్ర ప్రభుత్వం ద్వారా ఏర్పాటు చేయబడిన వినియోగదారు సంక్షేమ నిధి అని అర్థం.
- ఎఫ్) 'మెమోరాండం' అంటే, అప్పీలుదారు దాఖలు చేసిన ఏదేని అప్పీలు మెమోరాండం అని అర్థం.
- జి) 'జాతీయ బ్యాంకు' అంటే, 1970 బ్యాంకింగ్ కంపెనీల (అధీన సంస్థల సముపార్జన మరియు బదిలీ) చట్టా (1970లోని 5వ చట్టం) నికి మొదటి షెడ్యూలులో పేర్కొన్న తత్సమానమైన కొత్త బ్యాంకు లేదా 1980, బ్యాంకింగ్ కంపెనీల (అధీన సంస్థల సముపార్జన మరియు బదిలీ) చట్టా (1980లోని 40వ చట్టం) నికి మొదటి షెడ్యూలులో పేర్కొన్న తత్సమానమైన కొత్త బ్యాంకు అని అర్థం.
- హెచ్) 'ఎదురు పక్షం' అంటే, చట్టం క్రింద చేసిన ఒక ఫిర్యాదుకు సమాధానం ఇచ్చే వ్యక్తి అని అర్థం.
- ఐ) 'అధ్యక్షుడు' అంటే, ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి, జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ లేదా జిల్లా కమీషన్ యొక్క అధ్యక్షుడు అని అర్థం.
- జె) 'ప్రతివాది' అంటే, ఏదేని అప్పీలు మెమోరాండంకు సమాధానం ఇచ్చే వ్యక్తి అని అర్థం.
- కె) 'విభాగం' అంటే, చట్టంలోని ఒక విభాగం అని అర్థం.
- ఎల్) 'రాష్ట్రం' అనే పదజాలంలో ఒక కేంద్రపాలిత ప్రాంతం చేరి ఉంటుంది.

(2) చట్టంలో నిర్వచించిన మరియు నిర్వచించకుండా ఇందులో ఉపయోగించిన పదాలు మరియు భావవ్యక్తీకరణలకు చట్టంలో వాటికి నిర్దేశించిన అర్థాన్నే కలిగి ఉంటాయి.

3. జాతీయ కమీషన్ యొక్క పనిదినాలు మరియు కార్యాలయ పనిగంటలు : జాతీయ కమీషన్ యొక్క పనిదినాలు మరియు కార్యాలయ పనిగంటలు కేంద్ర ప్రభుత్వం మాదిరిగానే ఉంటాయి.

4. అధికారిక ముద్ర మరియు చిహ్నం : జాతీయ కమీషన్ యొక్క అధికారిక ముద్ర మరియు చిహ్నం కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్దిష్టపరచిన విధంగా ఉంటుంది.

5. జాతీయ కమీషన్ విచారణ : జాతీయ కమీషన్ అధ్యక్షుడు జాతీయ కమీషన్ విచారణలను అవసరమైన విధంగా వాటిని నిర్వహిస్తారు మరియు అట్టి విచారణలను జాతీయ కమీషన్ ప్రకటిస్తుంది.

6. విశ్లేషణ మరియు పరీక్షించడం కోసం జాతీయ కమీషన్ చే సరుకులను ధృవీకరించే విధానం :

(1) పరీక్ష లేదా విశ్లేషణ నిమిత్తం ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ సరుకుల నమూనాలను శుభ్రమైన కంటేయినర్లలో స్టాప్తో వాటిపై సరిగ్గా అమర్చి అందించాలని జాతీయ కమీషన్ ఫిర్యాదుదారుడిని ఆదేశించవచ్చు.

(2) అట్టి సరుకుల నమూనాలను స్వీకరించిన మీదట జాతీయ కమీషన్ వాటిపై ముద్ర వేయాలి మరియు కంటేయినర్లపై క్రింది సమాచారం ఉన్న లేబుల్లను అంటించాలి. అవేవంటే :

- ఎ) విశ్లేషణ మరియు పరీక్ష కోసం నమూనాను పంపించబడుతున్న సంబంధిత లేబొరేటరీ పేరు మరియు చిరునామా.
- బి) జాతీయ కమీషన్ పేరు మరియు చిరునామా.
- సి) కేసు సంఖ్య : మరియు
- డి) జాతీయ కమీషన్ అధికారిక ముద్ర.

(3) సీల్ వేసిన నమూనాను జాతీయ కమీషన్ ద్వారా గుర్తింపు పొందిన లేబొరేటరీకి పంపాలి.

(4) గుర్తింపు పొందిన లేబొరేటరీ సీల్ వేసిన నమూనాను స్వీకరించిన తరువాత, దానిని పరీక్షించి, లోపం స్వభావం మరియు నివేదిక సమర్పణ తేదీని నిర్దిష్టపరుస్తూ నలభై అయిదు రోజుల లోపల లేదా జాతీయ కమీషన్ మంజూరు చేసిన విధంగా పొడిగించిన అట్టి సమయం లోపల జాతీయ కమీషనుకు తన నివేదికను పంపాలి.

7. ఫిర్యాదులు చేయడానికి రుసుములు :-

(1) 35వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగం క్రింద లేదా 47వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగం యొక్క (ఎ) ఖండంలోని (i) మరియు (ii) ఉప-ఖండాల క్రింద లేదా 58వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగం యొక్క (ఎ) ఖండంలోని (i) మరియు (ii) ఉప-ఖండాల క్రింద దాఖలు చేసే ప్రతీ ఫిర్యాదుకు దిగువ ఇచ్చిన పట్టికలో నిర్దిష్టపరచిన విధంగా రుసుమును జల్లా కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ లేదా జాతీయ కమీషన్ ఉన్న ఆయా ప్రదేశాలలో జాతీయ బ్యాంకులో తీసుకున్న క్రాస్ చేసిన డిమాండు డ్రాఫ్టు రూపంలో లేదా ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి, జల్లా కమీషన్ అధ్యక్షుడు లేదా రాష్ట్ర కమీషన్ రిజిస్ట్రారు లేదా జాతీయ కమీషన్ రిజిస్ట్రారు పేరిట క్రాస్ చేసిన ఇండియన్ పోస్టల్ ఆర్డర్ ద్వారా చెల్లించదగినట్లు లేదా సంబంధిత కమీషన్ చేసిన ఏర్పాటు ప్రకారం ఎలక్ట్రానిక్ విధానం ద్వారా జతచేయాలి.

(2) జిల్లా కమీషన్ లేదా రాష్ట్ర కమీషన్, ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి, (1)వ ఉప-నియమం క్రింద ఫిర్యాదుల ద్వారా దానికి అందిన రుసుము మొత్తాన్ని రాష్ట్ర వినియోగదారు సంక్షేమ నిధికి మరియు అట్టి వినియోగదారు సంక్షేమ నిధి ఏర్పాటు చేయని చోట రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సముచిత ఖాతాలోకి జమ చేయాలి మరియు జాతీయ కమీషన్ దానికి అందిన రుసుము మొత్తాన్ని కేంద్ర ప్రభుత్వ వినియోగదారు సంక్షేమ నిధికి జమ చేయాలి.

పట్టిక

వరుస సంఖ్య	చెల్లించదగిన రుసుము యొక్క పరిగణన మొత్తంగా చెల్లించిన సరుకులు మరియు సేవల విలువ	చెల్లించదగిన రుసుం మొత్తం
(1)	(2)	(3)
	జిల్లా కమీషన్	
1.	5 లక్షల రూపాయల వరకు	ఏమీ లేవు
2.	5 లక్షల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 10 లక్షల వరకు	రూ.200
3.	10 లక్షల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 20 లక్షల వరకు	రూ.400
4.	20 లక్షల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 50 లక్షల వరకు	రూ.1000
5.	50 లక్షల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 1 కోటి రూపాయల వరకు	రూ.2000
	రాష్ట్ర కమీషన్	
6.	1 కోటి రూపాయలకు పైబడిన మరియు 2 కోట్ల వరకు	రూ.2500
7.	2 కోట్ల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 4 కోట్ల వరకు	రూ.3000
8.	4 కోట్ల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 6 కోట్ల వరకు	రూ.4000
9.	6 కోట్ల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 8 కోట్ల వరకు	రూ.5000
10.	8 కోట్ల రూపాయలకు పైబడిన మరియు 10 కోట్ల వరకు	రూ.6000
	జాతీయ కమీషన్	
11.	10 కోట్ల రూపాయలకు పైబడిన	రూ.7500

8. ఎలక్ట్రానికల్ గా ఫిర్యాదులను దాఖలు చేసే పద్ధతి : జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషనులో ఫిర్యాదులను ఎలక్ట్రానికల్ గా దాఖలు చేయడమనేది ఎప్పటికప్పుడు జాతీయ కమీషన్ అధ్యక్షుడు ప్రకటించిన విధంగా అట్టి తేదీ నుండి మరియు అట్టి కేసుల కేటగిరీ కోసం వర్తింపులో ఉంటుంది.

9. జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషన్ అదనపు అధికారాలు :

(1) జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషన్ ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి ఎవరేని వ్యక్తిని

- ఎ) దాని ముందు ఏవేని ప్రాసీడింగుల ప్రయోజనాల నిమిత్తం అవసరమైనట్లయితే, అటువంటి వ్యక్తి యొక్క అధీనంలో లేదా నియంత్రణలో ఉన్నట్టి పుస్తకం, ఖాతా, దస్తావేజు లేదా వస్తువును దాని ముందు దాఖలు చేయాలని మరియు ఇందుకోసం అది పేర్కొన్న విధంగా కమీషన్‌లోని అటువంటి అధికారిచే పరిశీలించి ఉంచుకోవడానికి అనుమతించాలని ;
- బి) కమీషన్ ముందు ఏవేని ప్రాసీడింగుల ప్రయోజనాల నిమిత్తం అవసరమైన విధంగా అటువంటి సమాచారాన్ని (ఎ) ఖండంలోని నిర్దిష్టపరచిన అధికారికి సమకూర్చాలని కోరే అధికారాన్ని కలిగివుంటాయి.

(2) ఈ చట్టం క్రింద ఏవేని ప్రాసీడింగుల సమయంలో, ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషన్ అట్టి ప్రాసీడింగులలో ఏదేని పుస్తకం, కాగితం, సరుకు లేదా దస్తావేజును దాఖలు చేయడం అవసరమని లేదా ధ్వంసం చేయడం, రూపుమాార్చడం, మార్పు చేయడం, తిరిగి రూపొందించడం లేదా దాచి వుంచారనే దానికి ఆధారం ఉందని విశ్వసిస్తున్నప్పుడు అది వ్రాతపూర్వకంగా అట్టి ప్రాసీడింగుల ఉద్దేశాల కోసం అవసరమయిన విధంగా ఏదేని ఆవరణలోకి ప్రవేశించి, శోధన చేయడానికి మరియు ఏదేని పుస్తకం, కాగితం, దస్తావేజు లేదా సరుకును జప్తు చేసే అధికారాన్ని ఉపయోగించడానికి ఎవరేని అధికారికి అధికారం ఇవ్వనగును.

అయితే, అటువంటి స్వాధీనాన్ని ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి, అది జరిగిన వెంటనే లేదా అటువంటి స్వాధీనం జరిగిన తరువాత దానికి గల కారణాలను వ్రాతపూర్వకంగా పేర్కొంటూ 72 గంటలకు మించని సమయం లోపల జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషనుకు తెలియజేయాలి.

(3) స్వాధీనం చేసుకున్న అట్టి పత్రాలను లేదా వస్తువులను పరిశీలించిన మీదట జాతీయ కమీషన్, రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషన్ ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి వాటిని నిలిపి ఉంచాలని లేదా వాటిని సంబంధిత పక్షానికి తిరిగి ఇవ్వవచ్చునని ఆదేశించవచ్చు

10. సులభంగా గుర్తించదగిన వీలు లేనటువంటి వినియోగదారులు భరించిన నష్టం లేదా అన్యాయానికి చెల్లించదగు మొత్తం జమ :

(1) జిల్లా కమీషన్ లేదా రాష్ట్ర కమీషన్ లేదా జాతీయ కమీషన్ వరుసగా 49వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగం క్రింద లేదా 59వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగం క్రింద సంక్రమింప చేసిన వాటి అధికారాలను పురస్కరించుకొని, గుర్తించదగు వీలు లేనటువంటి అధిక సంఖ్య గల వినియోగదారులు భరించిన నష్టం లేదా అన్యాయానికి సంబంధించి తాను నిర్ధారించిన విధంగా అట్టి మొత్తాన్ని చెల్లించాలని ఎదుటి పక్షాన్ని ఆదేశిస్తూ, 39వ విభాగం యొక్క (1)వ ఉప-విభాగంలోని (కె) ఖండం క్రింద ఉత్తరువు జారీ అయిన సందర్భంలో, అట్టి మొత్తాన్ని జిల్లా కమీషన్ మరియు రాష్ట్ర కమీషన్, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన వినియోగదారు సంక్షేమ నిధిలోని జాతీయ కమీషన్ కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన వినియోగదారు సంక్షేమ నిధిలోను అట్టి మొత్తాన్ని జమ చేయాలి.

(2) (1)వ ఉప-నియమం క్రింద కేంద్ర ప్రభుత్వం యొక్క వినియోగదారు సంక్షేమ నిధికి జమ చేసిన మొత్తాన్ని 2017, కేంద్ర సరుకులు మరియు సేవల పన్ను నియమావళి యొక్క 97వ నియమానిని అనుసరించి, వినియోగించడమవుతుంది. మరియు (1)వ ఉప-నియమం క్రింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వ వినియోగదారు సంక్షేమ నిధికి జమ చేసిన మొత్తాన్ని 2017, రాష్ట్ర సరుకులు, సేవల పన్ను చట్టం క్రింద రూపొందించిన నియమావళిని అనుసరించి వినియోగించడమవుతుంది.

11. రాష్ట్ర కమీషన్ సమక్షంలో అప్పీలును దాఖలు చేయడం మరియు విచారించడం కోసం కార్యవిధానం :

(1) రాష్ట్ర కమీషనుకు అప్పీలుదారు లేదా అతని అధీకృత ఏజెంటు వ్యక్తిగతంగా గానీ లేదా రాష్ట్ర కమీషనుకు చిరునామా కలిగిన తిరుగు రసీదుతో ఒక రిజిస్టరు పోస్టు ద్వారా గాని ఒక మెమోరాండంను సమర్పించాలి.

(2) (1)వ ఉప-నియమం క్రింద దాఖలైన ప్రతి మెమోరాండం టైపు చేసిగాని లేదా స్పష్టమైన చేవ్రాతతో గాని దాఖలు చేయదగినదై ఉండాలి మరియు ప్రత్యేక శీర్షికల క్రింద సంక్షిప్తంగా వివరించాలి, ఎటువంటి వాదం లేదా వృత్తాంతం లేకుండా అప్పీలుకు ఆధారాలు ఉండాలి మరియు అట్టి ఆధారాలకు వరుసగా క్రమసంఖ్యను ఇవ్వవలసి ఉంటుంది.

(3) మెమోరాండంలో పేర్కొన్న అప్పీలు ఆధారాల మద్దతుకు అవసరమైన విధంగా, అప్పీలు చేసిన జిల్లా కమీషన్ యొక్క ధృవీకృత ఉత్తరువు ప్రతి మరియు అటువంటి పత్రాలను ప్రతి మెమోరాండంకు జత చేయాలి.

(4) 41వ విభాగంలో నిర్దిష్టపరచిన విధంగా కాలపరిమితి గడువు మీరిన తరువాత అప్పీలును సమర్పించినపుడు, కాలపరిమితి లోపల అప్పీలును దాఖలు చేయకపోవడానికి అప్పీలుదారుకు సముచిత కారణం ఉందని రాష్ట్ర కమిషన్ సంతృప్తి చెందేందుకు అప్పీలుదారు విశ్వసించే వాస్తవాలను తెలుపుతూ వాటికి మద్దతుగా అఫిడవిట్తో దరఖాస్తును మెమోరాండంకు జత చేయాలి.

(5) అధికారిక ప్రయోజనాల నిమిత్తం రాష్ట్ర కమిషనుకు అప్పీలుదారు మెమోరాండం యొక్క నాలుగు ప్రతులను సమర్పించాలి.

(6) విచారణ తేదీన లేదా విచారణ వాయిదా వేసినట్టి విధంగా ఏదేని ఇతర రోజున రాష్ట్ర కమిషన్ సమక్షంలో పక్షాలు లేదా వారి అధీకృత ఏజెంట్లు హాజరవ్వాలి. అయితే,

- ఎ) అప్పీలుదారు లేదా అతని అధీకృత ఏజెంట్లు హాజరుకావడంలో విఫలమయినపుడు రాష్ట్ర కమిషన్ తన విచక్షణ మేరకు అప్పీలును కొట్టివేయవచ్చు లేదా కేసు యోగ్యతలను బట్టి దానిని ఏకపక్షంగా నిర్ణయించవచ్చు.
- బి) ప్రతివాది లేదా అతని అధీకృత ఏజెంట్లు హాజరు కావడంలో విఫలం అయినపుడు రాష్ట్ర కమిషన్ ఏకపక్షంగా చర్యలను తీసుకొని మరియు కేసు యోగ్యతలను బట్టి అప్పీలును నిర్ణయించాలి.

(7) అప్పీలుదారుడు రాష్ట్ర కమిషన్ యొక్క అనుమతి ద్వారా తప్ప మెమోరాండంలో పేర్కొనకుండా అప్పీలులోని ఏదేని కారణానికి మద్దతుగా వాదించడం లేదా విచారించాలని కోరడం చేయరాదు. అయితే, అప్పీలును పరిష్కరించడంలో రాష్ట్ర కమిషన్ మెమోరాండంలో పేర్కొన్న అప్పీలు కారణాలకు లేదా ఈ నియమం క్రింద రాష్ట్ర కమిషన్ నుండి అనుమతి తీసుకొన్న వాటికే పరిమితం కానవసరం లేదు

అయితే, రాష్ట్ర కమిషన్ ప్రభావితమయ్యే పక్షానికి కనీసం తన వాదనను వినిపించుకొనే అవకాశాన్ని ఇచ్చినపుడు తప్పితే ఏదేని ఇతర కారణాలపై ఆధారపడి రాష్ట్ర కమిషన్ తన నిర్ణయాన్ని తీసుకోరాదు.

(8) రాష్ట్ర కమీషన్, సముచిత కారణాన్ని చూపి మరియు వాయిదా మంజూరుకు గల కారణాలను వ్రాతపూర్వకంగా నమోదు చేస్తేనే తప్ప, రాష్ట్ర కమీషన్ సాధారణంగా ఏ దశలోనైనా ఎటువంటి వాయిదాను మంజూరు చేయరాదు.

అంతేకాకుండా, రాష్ట్ర కమీషన్ సాధారణంగా ఒకటి కంటే ఎక్కువ వాయిదాలను మంజూరు చేయరాదు. సాధ్యమైనంత వరకు అప్పీలును అనుమతించిన తేదీనుండి తొంభై రోజుల లోపల అప్పీలును నిర్ణయించేలా చూడాలి. అయితే, మొదటి మినహాయింపులో పేర్కొన్న వ్యవధి తరువాత పరిష్కరించబడుతున్న అప్పీలు విషయంలో, రాష్ట్ర కమీషన్ సదరు అప్పీలును పరిష్కరించే సమయానికి దానికి గల కారణాలను వ్రాతపూర్వకంగా నమోదు చేయాలి.

(9) అప్పీలుపై రాష్ట్ర కమీషన్ యొక్క ఉత్తరువును ధర్మాసనం ఏర్పాటు చేసిన రాష్ట్ర కమీషన్ సభ్యులు సంతకం చేసి, తేదీలను వేయాలి మరియు సంబంధిత పక్షాలకు ఉచితంగా తెలియచేయాలి.

12. జాతీయ కమీషన్ సమక్షంలో ఫిర్యాదులకు సంబంధించిన కార్యవిధానం :-

(1) ఫిర్యాదుదారుడు వ్యక్తిగతంగా లేదా అతని ఏజెంట్ ద్వారా క్రింది వివరాలను కలిగి ఉన్నట్టి ఫిర్యాదును జాతీయ కమీషన్ కు సమర్పించాలి, లేదా కమీషన్ చిరునామాకు రిజిస్టరు పోస్ట్ ద్వారా పంపాలి. అవి ఏమిటంటే ;

- (ఎ) ఫిర్యాదుదారుని పేరు, వివరణ మరియు చిరునామా ;
- (బి) ఎదుటి పక్షం లేదా పక్షాల పేరు, వివరణ మరియు చిరునామా, కేసును నిర్ధారించగలిగినంతవరకు ;
- (సి) ఫిర్యాదుకు సంబంధించిన వాస్తవాలు మరియు అవి ఎప్పుడు, ఎక్కడ తలెత్తాయి ;
- (డి) ఫిర్యాదులోని ఆరోపణలకు మద్దతుగా ఉన్న పత్రాలు ;
- (ఇ) ఫిర్యాదుదారు క్లెయిం చేసిన ఉపశమనం.

(2) ఉప-నియమం (1) క్రింద ఉన్న ప్రతి ఫిర్యాదుతో పాటు నియమం 7లో సూచించినట్టి రుసుమును జతచేయాలి.

(3) జాతీయ కమీషన్ దాని ముందున్నట్టి ఏదైనా ఫిర్యాదును పరిష్కరించేటపుడు అది అవసరమని భావించినట్టి మార్పులతో 37 మరియు 38వ విభాగంలో ఉన్నట్టి కార్యవిధానాన్ని, షరతులను అనుసరించాలి.

(4) విచారణ తేదీన లేదా విచారణను వాయిదా వేసే ఇతర తేదీన పక్షాలు లేదా వారి అధీకృత ఏజెంట్లు జాతీయ కమీషన్ ముందు హాజరు కావాలి. మరియు

(ఎ) అప్పీలుదారు లేదా అతని అధీకృత ఏజెంట్లు హాజరుగుటలో విఫలమైనపుడు, జాతీయ కమీషన్ తన విచక్షణ మేరకు ఫిర్యాదును డిఫాల్టుగా కొట్టివేయవచ్చును లేదా దాని అర్హతలపై పరిష్కరించవచ్చును ;

(బి) ప్రతివాది లేదా అతని అధీకృత ఏజెంట్ హాజరు కావడంలో విఫలమైనపుడు జాతీయ కమీషన్ కేసు యొక్క అర్హతలపై ఫిర్యాదును ఏకపక్షంగా పరిష్కరించవచ్చును.

(5) జాతీయ కమీషన్, యోగ్యమని భావించినట్లుగా అట్టి నిబంధనలపై మరియు ప్రాసీడింగుల యొక్క ఏ దశలోనైనా ఫిర్యాదు యొక్క విచారణను వాయిదా వేయవచ్చును. అయితే, ఈ క్రింది కాలపరిమితి లోపల సాధ్యమైనంతవరకు ఫిర్యాదును పరిష్కరించాలి.

(ఎ) సరుకులకు ఎటువంటి విశ్లేషణ లేదా పరీక్ష అవసరం లేని అట్టి ఫిర్యాదుపై ఎదురు పక్షానికి నోటీసు అందిన తేదీ నుండి మూడునెలలు.

(బి) అటువంటి ఫిర్యాదుకు విశ్లేషణ లేదా పరీక్ష అవసరమైతే అయిదు నెలలు.

(6) ఉప-నియమం (5)లో పేర్కొన్న వ్యవధి తరువాత ఫిర్యాదును పరిష్కరించిన సందర్భంలో సదరు ఆలస్యమునకు గల కారణములను జాతీయ కమీషన్ లిఖితపూర్వకంగా నమోదు చేయాలి.

(7) ప్రాసీడింగులను నిర్వహించిన తరువాత, ఫిర్యాదులోని ఆరోపణలతో జాతీయ కమీషన్ సంతృప్తి చెందితే, 39వ విభాగంలోని (1)వ ఉప-విభాగంలో పేర్కొన్న ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ చర్యలను తీసుకోవాలని ఆయనను లేదా వారిని ఆదేశిస్తూ సందర్భాన్ని బట్టి అది ఎదురు పక్షం లేదా పక్షాలకు ఉత్తర్వులను జారీ చేస్తుంది.

(8) జాతీయ కమీషన్ అది జారీ చేసిన ఏదేని ఉత్తరువును 67వ విభాగం క్రింద అప్పీలును దాఖలు చేయనపుడు లేదా ఆ విభాగం క్రింద జాతీయ కమీషన్ జారీ చేసిన ఉత్తరువు సుప్రీంకోర్టు నిర్ధారించినపుడు దానిని తన వెబ్ సైట్లో లేదా ఏదేని ఇతర మీడియా ద్వారా ప్రచురించాలని, అట్టి ప్రచురణ కోసం జాతీయ కమీషన్ లేదా ఏదేని మీడియాకు విరుద్ధంగా ఎటువంటి న్యాయ ప్రాసీడింగులు ఉండరాదని ఆదేశించే అధికారాన్ని కలిగి ఉంటుంది.

(9) వారి ముందున్న ఫిర్యాదుకు సంబంధించి, అవసరమైన అట్టి మార్పులతో ఈ నియమంలో పేర్కొన్న కార్యవిధానాన్ని రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషన్ పాటించాలి.

13. జాతీయ కమీషన్ సమక్షంలో అప్పీళ్ళు – 51వ విభాగం క్రింద అప్పీలు దాఖలు చేయబడినపుడు సదరు విభాగానికి రెండవ నిబంధనలో పేర్కొన్న విధంగా అప్పీలుదారు డిపాజిట్ చేయవలసినట్టి మొత్తాన్ని, కొత్త ఢిల్లీలోని జాతీయ కమీషన్, రిజిస్ట్రార్ పేరిట జాతీయ బ్యాంకులో తీసుకొన్న క్రాస్ చేసిన డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ రూపంలో చెల్లించాలి.

14. జాతీయ కమీషన్ సమక్షంలో అప్పీలు దాఖలు మరియు విచారణ కార్యవిధానం –

(1) జాతీయ కమీషన్ కు అప్పీలుదారు స్వయంగా లేదా అతని అధికృత ఏజెంటు చేత ఒక మెమోరాండమాన్ని సమర్పించాలి లేదా జాతీయ కమీషన్ కు రిజిస్ట్రార్ పోస్టు ద్వారా పంపించాలి.

(2) ఉప-నియమం (1) క్రింద దాఖలు చేసిన ప్రతి మెమోరాండం ఎటువంటి వాదన లేదా వృత్తాంతం లేకుండా అప్పీలు యొక్క కారణాలను ప్రాధాన్యతాపరంగా టైప్ చేయాలి లేదా స్పష్టమైన చేతి వ్రాతతో ఉండాలి మరియు విభిన్న శీర్షికల క్రింద సంక్షిప్తంగా చెప్పాలి. అట్టి కారణాలకు వరుసగా క్రమ సంఖ్యలను ఇవ్వాలి.

(3) నియమం 16లో సూచించిన విధంగా క్రాస్ చేసిన డిమాండ్ డ్రాఫ్టును రాష్ట్ర కమీషన్ కు వ్యతిరేకంగా అప్పీలు చేసిన ఉత్తర్వు యొక్క ధృవీకరించబడిన ప్రతిని మరియు మెమోరాండంలో పేర్కొన్న అప్పీలు యొక్క కారణాలకు మద్దతు ఇవ్వడానికి అవసరమైన పత్రాలను మెమోరాండంకు జతపరచాలి.

(4) 51వ విభాగంలో పేర్కొన్న విధంగా పరిమితకాలం ముగిసిన తరువాత అప్పీలు సమర్పించినపుడు పరిమితి వ్యవధిలో అప్పీలును దాఖలు చేయకపోవడానికి ఆయనకు తగిన కారణం ఉన్నట్లయితే, మెమోరాండంతో పాటుగా జాతీయ కమీషన్ ను సంతృప్తిపరచడానికి అప్పీలుదారుడు ఆధారపడే వాస్తవాలకు మద్దతుగా అఫిడవిట్ ద్వారా దరఖాస్తును జతచేయాలి.

(5) అప్పీలుదారు అధికారిక ప్రయోజనార్థం మెమోరాండం యొక్క నాలుగు ప్రతులను జాతీయ కమీషన్ కు సమర్పించాలి.

(6) విచారణ తేదీన లేదా విచారణ వాయిదా వేసే ఇతర రోజున పక్షాలు లేదా వారి అధికృత ఏజెంట్లు జాతీయ కమీషన్ ముందు హాజరు కావాలి. మరియు

- (అ) అప్పీలుదారు లేదా ఆయన యొక్క అధీకృత ఏజెంటు హాజరు కావడంలో విఫలమయినట్లయితే, జాతీయ కమిషన్ తన విచక్షణ మేరకు అప్పీలును కొట్టివేయవచ్చును లేదా కేసు యొక్క అర్హతలను బట్టి ఏకపక్షంగా నిర్ణయించవచ్చును.
- (బి) ప్రతివాది లేదా అతని అధీకృత ఏజెంటు హాజరు కావడంలో విఫలమయినట్లయితే జాతీయ కమిషన్ ఏకపక్షంగా చర్యలను తీసుకొని మరియు కేసు యొక్క అర్హతలను బట్టి అప్పీలును నిర్ణయించాలి.

(7) అప్పీలుదారుడు, జాతీయ కమిషన్ యొక్క అనుమతి ద్వారా తప్ప, మెమోరాండంలో పేర్కొనకుండా అప్పీలులోని ఏదేని కారణానికి మద్దతుగా వాదించడం లేదా విచారించాలని కోరడం చేయరాదు. అయితే అప్పీలును పరిష్కరించడంలో జాతీయ కమిషన్ మెమోరాండంలో పేర్కొన్న అప్పీలులోని కారణాలకు లేదా ఈ నియమం క్రింద జాతీయ కమిషన్ నుండి అనుమతి తీసుకున్న వాటికే పరిమితం కానవసరం లేదు.

అయితే, జాతీయ కమిషన్ ప్రభావితం కాగల పక్షానికి జాతీయ కమిషన్ కు విన్నవించుకొనుటకు కనీసం ఒక అవకాశం ఇస్తేనే తప్ప తన నిర్ణయాన్ని ఏవేని ఇతర కారణములపై ఆధారపడి తీసుకోకూడదు.

(8) తగిన కారణమును చూపించిననే తప్ప మరియు వాయిదాను మంజూరు చేయుటకు గల కారణములను జాతీయ కమిషన్ వ్రాత పూర్వకంగా రికార్డు చేసిననే తప్ప జాతీయ కమిషన్ ఏదశలోనూ ఎట్టి వాయిదానూ సాధారణముగా మంజూరు చేయరాదు.

అయితే, జాతీయ కమిషన్ అది సముచితమని భావించినట్టి షరతులపై మరియు వ్రాతపూర్వకంగా కారణాలను రికార్డు చేస్తూ, ప్రాసీడింగుల ఏ దశలోనైనా అప్పీలు విచారణను తనంతతానుగా కూడా వాయిదా వేయవచ్చును. అయితే, అప్పీలును అనుమతించిన తేదీనుండి తొంభై రోజుల లోపల సాధ్యమైనంత త్వరగా పరిష్కరించేటట్లు చూడాలి.

అంతేకాకుండా, మొదటి మినహాయింపు నిబంధనలో పేర్కొన్న వ్యవధి తరువాత పరిష్కరించబడుతున్న అప్పీలు విషయంలో, జాతీయ కమిషన్ సదరు అప్పీలును పరిష్కరించే సమయంలో దానికి గల కారణాలను వ్రాతపూర్వకంగా నమోదు చేయాలి.

15. జాతీయ కమీషన్‌లో సభ్యుల సంఖ్య – జాతీయ కమీషన్‌లో ఒక అధ్యక్షుడు ఉండాలి మరియు నలుగురు సభ్యులకంటే తక్కువ కాకుండా మరియు పదకొండు మంది కంటే ఎక్కువ కాకుండా ఉండాలి. వీరిలో కనీసం ఒక మహిళ సభ్యురాలిగా ఉండాలి.
16. జాతీయ కమీషన్ సమావేశం మరియు ఉత్తర్వులపై సంతకం చేయడం –
- (1) జాతీయ కమీషన్ యొక్క ప్రతి ప్రాసీడింగును జాతీయ కమీషన్ అధ్యక్షుడు సముచితమని భావించినట్లుగా ఒకరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది సభ్యులతో ఏర్పాటు చేసిన బెంచ్ సభ్యులు నిర్వహిస్తారు.
- (2) జాతీయ కమీషన్ జారీ చేసిన ప్రతి ఉత్తరువుపై ప్రాసీడింగులు నిర్వహించిన సభ్యులు సంతకం చేయాలి. బెంచ్ సభ్యులతో ఏదేని భిన్నాభిప్రాయం ఉన్నట్లయితే, మెజారిటీ సభ్యుల అభిప్రాయం జాతీయ కమీషన్ ఆదేశంగా ఉండాలి.
17. సుప్రీంకోర్టు సమక్షంలో అప్పీళ్ళలో మొత్తాన్ని డిపాజిట్ చేయు విధానం – 67వ విభాగం క్రింద సుప్రీం కోర్టులో అప్పీలు దాఖలు చేయబడినపుడు, న్యూఢిల్లీలోని సుప్రీంకోర్టు రిజిస్ట్రార్ పేరిట ఆ విభాగానికి గల రెండవ మినహాయింపు నిబంధనలో పేర్కొన్న విధంగా అప్పీలుదారు జమ చేయవలసినట్టి మొత్తాన్ని జాతీయ బ్యాంకులో క్రాస్ చేసిన డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ రూపంలో చెల్లించాలి.
18. రాష్ట్ర కమీషన్ ద్వారా సమాచారాన్ని అందించడం :- ఈ నిబంధనలకు గల 1వ అనుసూచిలో పేర్కొన్న నమూనాలో త్రైమాసిక ప్రాతపదికన కేంద్ర ప్రభుత్వానికి రాష్ట్ర కమీషన్లు సమాచారాన్ని అందించాలి.

అనుసూచి - I

(18వ నియమం)

అమలు యొక్క ప్రస్తుత స్థితి

(త్రైమాసిక పనితీరు నివేదిక)

వినియోగదారు కమీషన్లు / వినియోగదారు పరిరక్షణ చర్యల పనితీరు

రాష్ట్రం పేరు :

1. రాష్ట్ర కమీషన్లు మరియు జిల్లా ఫోరంల ఏర్పాటు :			
I.	రాష్ట్రం / కేంద్రపాలిత ప్రాంతంలోని మొత్తం జిల్లాల సంఖ్య		
II.	రాష్ట్రంలోని జిల్లా కమీషన్ల సంఖ్య		
	(ఎ) మొత్తం ఏర్పాటైనవి :		
	(బి) పనిచేస్తున్నవి :		
	(సి) పనిచేయనట్టివి :		
	(డి) ఇంకనూ జిల్లా కమీషన్లను ఏర్పాటు చేయని జిల్లా పేరు		
	(ఇ) ఇంకనూ జిల్లా కమీషన్లను ఏర్పాటు చేయవలసినట్టి జిల్లాల సంఖ్య		
	(ఎఫ్) ఒకటి కంటే ఎక్కువ జిల్లా కమీషన్లను ఏర్పాటు చేసిన జిల్లాల సంఖ్య	జిల్లా పేరు	జిల్లా కమీషన్ల సంఖ్య
III.	రాష్ట్ర కమీషన్ పనిచేస్తుందా ?	అవును	కాదు
IV.	సిబ్బంది సంఖ్య మరియు ఖాళీలు	రాష్ట్ర కమీషన్	
		మంజూరు చేసిన సిబ్బంది సంఖ్య	ఖాళీల సంఖ్య
		మంజూరు చేసిన సిబ్బంది సంఖ్య	ఖాళీల సంఖ్య
	(ఎ) అధ్యక్షుడు		
	(బి) సభ్యులు		
	(సి) ఖాళీలకు సంబంధించిన కారణం మరియు వాటిని భర్తీ చేసేందుకు తీసుకున్న చర్య (వేరుగా జతపరచాలి)		

2.	రాష్ట్ర కమీషన్ మరియు జిల్లా కమీషన్ పనితీరు		
I.	(ఎ) జిల్లా కమీషన్‌ను ప్రారంభించినప్పటి నుండి నమోదైన మొత్తం కేసులు	రాష్ట్ర కమీషన్	జిల్లా కమీషన్
	(బి) పరిష్కరించిన కేసులు		
	(సి) నిర్ధారిత సమయ ప్రమాణాలలో పరిష్కరించిన కేసులు		
	(డి) లోక్ అడాలత్ విధానం ద్వారా పరిష్కరించిన కేసుల సంఖ్య		
II.	పెండింగులోని కేసుల యొక్క సవివరమైన వివరణ (కేసుల సంఖ్యను తెలియజేయండి)	రాష్ట్ర కమీషన్	జిల్లా కమీషన్
	(ఎ) 3 నెలల పైబడి 1 సంవత్సరం వరకు		
	(బి) 1 సంవత్సరం పైబడి 2 సంవత్సరాల వరకు		
	(సి) 2 సంవత్సరాల పైబడి 5 సంవత్సరాల వరకు		
	(డి) 5 సంవత్సరాలకు పైగా		
III.	సమయ ప్రమాణాలలోపు పరిష్కరించిన కేసులు (సంఖ్యను తెలియజేయండి)	రాష్ట్ర కమీషన్	జిల్లా కమీషన్
	(ఎ) 15 మార్చి '02' తరువాత వచ్చిన కేసులు		
	(బి) పైన పేర్కొన్న (ఎ)లో నుండి సమయ ప్రమాణాలలోగా పరిష్కరించిన కేసులు (సంఖ్య మరియు శాతం)		
3.	కాన్సోనేట్ ప్రాజెక్టు అమలు		
1.	కంప్యూటర్ హార్డ్‌వేర్/సాఫ్ట్‌వేర్	రాష్ట్ర కమీషన్	జిల్లా కమీషన్ (సంఖ్యలు)
	(ఎ) స్వీకరించబడింది	అవును	కాదు
	(బి) ఇన్ స్టాల్ చేయబడింది	అవును	కాదు
	(సి) పనిచేస్తుంది	అవును	కాదు
II.	కంప్యూటర్ల ద్వారా జరుగుతున్న కార్యకలాపాలు	రాష్ట్ర కమీషన్	జిల్లా కమీషన్ (సంఖ్యలు)
	(ఎ) కేస్ పర్యవేక్షణ వ్యవస్థను ఇన్ స్టాల్ చేయడం జరిగిందా మరియు పనిచేస్తుందా ?	అవును	కాదు
	(బి) లైవ్ కేస్ డాటా నమోదు చేయబడిందా ?	అవును	కాదు
	(సి) వెబ్ సైట్ లో కాజ్ లిస్ట్ మరియు తీర్పును పోస్ట్ చేయడం జరిగిందా ?	అవును	కాదు

4.	శిక్షణ			
(ఎ)	భారతీయ ప్రభుత్వ పరిపాలన సంస్థలో సభ్యులు/అధ్యక్షుని శిక్షణ	శిక్షణ ప్రణాళిక ప్రకారం సంవత్సరంలో శిక్షణ తీసుకోనున్నారు.	ఇప్పటి వరకు శిక్షణ పొందినవారు	ఈ త్రైమాసికంలో
(బి)	బిబిఎస్ శిక్షణ సంస్థలో రాష్ట్ర / జిల్లా స్థాయి అధికారుల శిక్షణ			
	కాన్ఫోనెట్ క్రింద శిక్షణ			
(సి)	(ఎ) అధ్యక్షుడు మరియు సభ్యులు			
	(బి) ఇతర సిబ్బంది.			
(డి)	ఏదేని ఇతర శిక్షణ.			

తోన శశిధర్,
పదవీలీత్యా ప్రభుత్వ కార్యదర్శి.

---X---